

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb

Titel 1	Vandmiljø
Indhold	<ul style="list-style-type: none"> ○ biokemiske processer <ul style="list-style-type: none"> ○ respiration og fotosyntese ○ økologi <ul style="list-style-type: none"> ○ abiotiske faktorer, biotiske faktorer (konkurrence og græsning), herunder også som <i>begrænsende</i> faktorer ○ græsningsfødekæde og nedbryderfødekæde, samt fødenet ○ kort om energistrøm gennem en fødekæde (tilvækst og respirationstab) ○ nedbrydning af organisk stof i et vandløb (herunder nedbryderfødekæden og respiration) ○ kulstofs kredsløb (carbons kredsløb), herunder perspektivering til drivhuseffekten/klimaforandringer ○ undersøgelse af et økosystem: ”Vandløbsundersøgelse: Dollerup Bæk”, herunder faunaklasse, BI₅, iltindhold, temperatur, strømhastighed. ○ og betydningens af disse biokemiske og økologiske processer <ul style="list-style-type: none"> ○ fotosyntesens og respirationens betydning for plantecellen (bruttoprimærproduktion (BPP) og nettoprimær-produktion/tilvækst (NPP) samt respirationstab (R)). ○ effekten af organisk stof i et vandløb, herunder iltforhold for vanddyr og betydning for sammensætningen af dyregrupper (biodiversitet). ○ cellers opbygning og funktion samt udvalgte cellulære processer herunder <ul style="list-style-type: none"> ○ kort om virus-partiklen ○ prokaryote og eukaryote celler ○ cellemembran, cellekerne, ribosomer, ER, mitokondrier; samt grønkorn, cellevæg og safrum hos planteceller ○ studere plantecelle, dyrecelle samt gærcele (svamp) i lysmikroskop ○ fotosyntese og respiration (repetition) <p>Kernestof: Biologi til tiden, 2. udgave, Nucleus, 2009: s. 13-15 + 85 + 117-124, 1. spalte midt (minus Figur 165, 166) + s. 126-137, 1. spalte øverst (minus Figur 186).</p> <p>Vejret, 1. udgave, Aschehoug Dansk Forlag A/S og TV2 Vejret, 2006: s. 108-109 + 112-113 (A3-kopier om kulstofs kredsløb og drivhuseffekt)</p>

	<p>Supplerende stof: Biologi til tiden, 2. udgave, Nucleus, 2009: s. 7-12.</p> <p>Film: ”Jagten på blåhvalen”, dokumentar (om feltarbejde i Island, introduktion til biologi-begreber samt den naturvidenskabelige metode), DR, 2015. (Filmkartoteket)</p> <p>Øvelsesvejledninger jf. vedlagte liste (bilag) ”Vejledning i rapportskrivning” (kopi)</p>
Omfang	Anvendt uddannelsestid: 25 lektioner á 50 min.
Særlige fokuspunkter	<ul style="list-style-type: none"> – indhente biologisk information fra forskellige kilder og vurdere materialets kvalitet – foretage systematiske observationer og indsamle data såvel i laboratoriet som i naturen – udføre eksperimentelt arbejde under hensyntagen til almindelig laboratoriesikkerhed – opstille enkle hypoteser som udgangspunkt for biologiske eksperimenter – identificere og diskutere fejkilder og forklare betydningen af kontrolforsøg – analysere figurer og data og sætte dem i relation til relevante forklaringsmodeller – bearbejde og formidle resultater fra eksperimentelt arbejde – udtrykke sig både mundtligt og skriftligt om biologiske sammenhænge med inddragelse af relevante faglige begreber – diskutere samfundsmæssige og etiske perspektiver i tilknytning til problemstillinger med biologisk indhold.
Væsentligste arbejdsformer	<ul style="list-style-type: none"> ○ klasseundervisning og –diskussioner ○ gruppearbejde/gruppeopgaver ○ eksperimentelt arbejde (feltarbejde, laboratoriearbejde)

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb

Titel 2	Kost og sundhed
Indhold	<ul style="list-style-type: none"> ○ udvalgte organiske stoffer og deres biologiske betydning <ul style="list-style-type: none"> ○ kulhydrater, proteiner, fedtstoffer: opbygning, fordøjelse, og energifordeling, samt betydning for sundhed ○ enzymeres opbygning og funktion ○ kort om regulering af blodsukkeret ○ kostråd (arbejde med de 10 nye kostråd) ○ Type-2 diabetes (i den forbindelse også type-1 diabetes). ○ udvalgte organsystemers opbygning og funktion set i sundhedsmæssig sammenhæng <ul style="list-style-type: none"> ○ oversigt over menneskets organsystemer (opgave/arbejdsark) ○ fordøjelsessystemets opbygning og funktion ○ hjertet og kredsløbets opbygning og funktion; herunder puls og blodtryk ○ kort om fødevarereproduktionens indflydelse på klimaforandringerne <ul style="list-style-type: none"> ○ klimavenlige fødevarer ○ fødevarers CO₂-ækvivalenter <p>Kernestof: Biologi til tiden, 2. udgave, Nucleus, 2009: s. 16-17 + 22-29 øverst + 35-39 + s. 41 øverste del af siden ("Kontrol med iltforsyningen") + 42-44, 1. spalte.</p> <p>Biologi i udvikling, af Marianne Frøsig m.fl., 1. udgave, Nucleus, 2014: s. 90-92 (kopi om enzymer) + s. 94-95 (A3-kopi om fordøjelse af mælkesukker, en mutation)</p> <p>Supplerende stof: Biologi til tiden, 2. udgave, Nucleus, 2009: s. 19-21 + s. 29 midt-34 + s. 40 (læs selv til orientering) + s. 41 nederste halvdel (læs selv til orientering).</p> <p>Biologi C + B, af Wolf m.fl., 1. udgave, Systime, 2008-2009: s. 106-107 (kopi om hjerte-kar-sygdomme og årsager til åreforkalkning).</p> <p><i>LIFE temahæfte 2011: Opus - Ny Nordisk Hverdagsmad</i>, side 12-13: "Er kosten en privat sag?" (Af: Niels Kærgård) (kopi)</p> <p><i>Etisk råd</i>, 2011: Klimaforandringer og fødevarerekrise (uddrag, kopi)</p> <p>Øvelsesvejledninger jf. vedlagte liste (bilag)</p>

Omfang	Anvendt uddannelsestid: 25 lektioner á 50 min.
Særlige fokuspunkter	<ul style="list-style-type: none"> – foretage systematiske observationer og indsamle data såvel i laboratoriet som i naturen – udføre eksperimentelt arbejde under hensyntagen til almindelig laboratoriesikkerhed – identificere og diskutere fejlkilder – analysere figurer og data og sætte dem i relation til relevante forklaringsmodeller – bearbejde og formidle resultater fra eksperimentelt arbejde – indhente biologisk information fra forskellige kilder og vurdere materialets kvalitet – udtrykke sig både mundtligt og skriftligt om biologiske sammenhænge med inddragelse af relevante faglige begreber
Væsentligste arbejdsformer	<ul style="list-style-type: none"> ○ klasseundervisning og –diskussioner ○ styret gruppearbejde/-gruppeopgaver ○ fremlæggelser og individuelle arbejdsformer ○ individuelle samtaler (standpunktsvurdering) ○ faglig læsning (artikler)

Beskrivelse af det enkelte undervisningsforløb

Titel 3	Genetik og bioteknologi
Indhold	<ul style="list-style-type: none"> - DNA's opbygning og <u>overordnede</u> rolle/funktion <ul style="list-style-type: none"> ○ Nukleotider ○ Baseparringsprincippet ○ DNA-kopiering (optakten til mitose) - mitose – den almindelige celledeling <ul style="list-style-type: none"> ○ teori: delingsfaser og formålet med mitosen ○ Mikroskopi af mitoser i løgceller, samt mikroskopets opbygning og funktion - genetik <ul style="list-style-type: none"> ○ nedarvning af gener: Herunder autosomale og kønsbundne egenskaber ○ kort om samspillet mellem arv og miljø, herunder film om epigenetik ○ eksempel på evolutionær mekanisme: Egenskaben at kunne fordøje mælkesukker skyldes en mutation (behandlet i Tema 2). - bioteknologi: metoder og anvendelser <ul style="list-style-type: none"> ○ Gentests/DNA-profiler samt etiske overvejelser/debat og normalitetsbegrebet ○ Ølbrygning (teoretisk gennemgang, en perspektivering af gæringsprocessen) - gæring, en biokemisk proces <ul style="list-style-type: none"> ○ Reaktionsskema for gæringsprocessen ○ Forskellen mellem respiration og gæring ○ Vækstfaktorer: temperatur og pH ○ Mikroorganismers vækstkurve, de fire faser <p>Kernestof: Biologi til tiden, 2. udgave, Nucleus, 2009: s. 101-116 + 141-147, 2. spalte midt (fokus på Figur 200 og gæring) + 149, 1. spalte midt – 151.</p> <p>Genetik, evolution og etologi (udgave og årstal ukendt): Tabel 1.9 (tabel over tvillingeundersøgelser), side 50 (kopi).</p> <p>Biologi i udvikling, af Marianne Frøsig m.fl., 1. udgave, Nucleus, 2014: s. 90-92 (kopi om enzymer) + s. 94-95 (A3-kopi om fordøjelse af mælkesukker, en mutation).</p>

	<p>Supplerende stof: Mikroskopisk liv, af Lone Als Egebo, 1. udgave, Nucleus, 2004: s. 95-100, 1. spalte midt (kopi om ølbrygning)</p> <p>Film: ”Enæggede tvillinger (2)”, BBC, vist på DR1 i 2011, 60 min. (studier af enæggede tvillinger, herunder epigenetik (ikke-genetiske faktorer) som forskningsdisciplin). (Filmkartoteket.)</p> <p>”Hvad er gener?”, fra Pandoras madkasse, NOAH’s forlag, 2001: s. 4-5 (læst selv, kopi)</p> <p>Øvelsesvejledninger jf. vedlagte liste (bilag)</p>
Omfang	Anvendt undervisningstid: 37 lektioner á 50 min.
Særlige fokuspunkter	<ul style="list-style-type: none"> – foretage systematiske observationer og indsamle data i laboratoriet – udføre eksperimentelt arbejde under hensyntagen til almindelig laboratoriesikkerhed – opstille enkle hypoteser som udgangspunkt for biologiske eksperimenter – identificere og diskutere fejlkilder – analysere figurer og data og sætte dem i relation til relevante forklaringsmodeller – bearbejde og formidle resultater fra eksperimentelt arbejde - udtrykke sig både mundtligt og skriftligt om biologiske sammenhænge med inddragelse af relevante faglige emner - diskutere samfundsmæssige og etiske perspektiver i tilknytning til problemstillinger med biologisk indhold
Væsentligste arbejdsformer	<ul style="list-style-type: none"> ○ klasseundervisning ○ udfylde begrebslister ○ gruppearbejde med case ○ eksperimentelt arbejde (laboratoriearbejde) ○ rapportskrivning samtidigt med individuelle samtaler (standpunktsvurdering) ○ fremlæggelser af forsøg i ”den grønne mappe” (repetition, nøgleord) ○ repetition af fagbegreber koblet til forsøg

Bilag 1/1

vDh1BioC: Oversigt over eksperimentelt arbejde – ”Den grønne mappe”

Tema 1 2017-18

Øvelsesvejledning: ”Vandløbsundersøgelse: Dollerup Bæk” (Rapport)

Øvelsesvejledning: ”Påvisning af fotosyntese og respiration”

Øvelsesvejledning: ”Øvelse i mikroskopi af celler” (øvelse i lysmikroskopi)

Tema 2 2017-18

Øvelsesvejl.: ”Temperaturens indflydelse på spytamylase-aktiviteten”

Øvelsesvejl.: ”Puls og blodtryk”

Tema 3 2017-18

Øvelsesvejl.: ”Mikroskopet”

Øvelsesvejl.: ”Mitoser i rodspids”

Øvelsesvejl.: ”Isolering af DNA fra løgceller” (Rapport)

Øvelsesvejl.: ”Gæringsforsøg – Produktion af CO₂”